

DAVORKA MARTINJAK*

Povezanost nekih obilježja situacija i mjesta događaja kaznenog djela silovanja

Sažetak

Cilj istraživanja prikazan u ovom radu, između ostalog, bio je utvrditi postojanje statističke povezanosti između varijabli koje opisuju mjesto događaja i varijabli koje opisuju pojedina obilježja situacija u kojima se događa kazneno djelo silovanja. Podaci su bili prikupljeni temeljem uvida u 368 policijskih predmeta vezanih uz kazneno djelo silovanja, a uz pomoć upitnika koji je činilo 98 varijabli. Dobiveni podaci obrađeni su uz pomoć hi-kvadrat testa. Rezultati ovog istraživanja svoju praktičnu primjenu mogu naći u kriminalističkim obradama, a posebno u izradi preventivskih programa.

Ključne riječi: silovanje, obilježja situacije, mjesto događaja, kriminalistička prevencija.

UVOD

S kriminološkog stajališta vrlo je značajno istražiti situacije koje mogu dovesti, odnosno koje dovode do počinjenja kaznenog djela silovanja. Nadalje, važno je prepoznati i utvrditi postoji li povezanost pojedinih obilježja situacija i mjesta događaja kaznenog djela silovanja. Ukoliko postoje zakonitosti, bitno je razjasniti takve situacije kako bi se temeljem dobivenih rezultata mogla kreirati politika prevencije, ali i unaprijediti svakodnevni rad policije vezan uz kazneno djelo silovanja. Nadalje, vrijednost ovih pokazatelja je u njihovom doprinosu pri izradi materijala korisnih za žrtve u smislu prevencije, zatim zbog razjašnjavanja, odnosno prepoznavanja rizičnih situacija te osnivanja programa socijalnog marketinga (edukacije, promidžbeni materijali i sl.) za podizanje razine svijesti o potrebi i načinima provođenja samozaštite kod građanstva.

Brojni strani autori bavili su se također problemom prepoznavanja rizičnih situacija vezanih uz kaznena djela silovanja (Vogelman, 1990) pa se tako navodi da su rizične si-

* dr. sc. Davorka Martinjak, Uprava kriminalističke policije, načelnica Sektora za kriminalističku potporu kriminalističke policije MUP-a RH.

tuacije one u kojima je ženu lakše svladati zbog njene psihičke ili ekonomske zavisnosti od muškarca, zbog njene tjelesne invalidnosti, mentalne retardacije, ili je riječ o usnuloj ženi, vrlo mladoj djevojci ili vrlo staroj ženi. U istraživanju Vogelmana silovatelji su koristili situacije u kojima se, primjerice, žena skrivala od nekog, bila u kući sama, ili je bila intoksicirana, kada je trebala pratnju kući ili bilo koji drugi oblik pomoći. Općenito gledajući, dobiven je podatak da su žene bile uglavnom napadnute u situacijama kada su bile same ili kada su bile u situacijama da se ne mogu braniti.

Isti autor dalje navodi da se većina silovanja događa u relativno mirnom okruženju, gdje je žrtva sama, a silovatelj neće biti ometan ili ga neće nitko vidjeti. U ovom istraživanju najčešće mjesto počinjenja silovanja bio je stan žrtve (oko 55% silovanja). Sljedeće najčešće mjesto silovanja bilo je otvoreno područje, a oko 44% silovanja dogodilo se u žbunju ili parkovima distanciranim od čestih posjetitelja.

Ovi podaci slažu se s podacima dobivenim u drugim istraživanjima (Amir, 1971) gdje je utvrđeno da se 50% svih silovanja događa u domu žrtve, a 19% u silovateljevom domu. Temeljem svih pokazatelja navedeni je autor zaključio da i javna mjesta i okruženje doma mogu biti podjednako opasni. Nadalje, temeljem dobivenih podataka zaključio je da se mitovi poput "dom je sigurno mjesto" i "žena može spriječiti silovanje izbjegavajući mračna mjesta" – moraju odbaciti!

1. METODE RADA

Jedan od ciljeva istraživanja koje je provedeno na 368 slučajeva kaznenih djela silovanja počinjenih u razdoblju od 1997. do 2001. u Republici Hrvatskoj, bilo je utvrditi postojanje statističke povezanosti između varijabli koje opisuju mjesto događaja i varijabli koje opisuju pojedina obilježja situacija u kojima se događa kazneno djelo silovanja. Podaci su bili prikupljeni temeljem uvida u 368 policijskih predmeta vezanih uz kazneno djelo silovanja, a uz pomoć upitnika koji je činilo 98 varijabli. Dobiveni podaci bili su obrađeni uz pomoć hi-kvadrat testa. (Martinjak, 2004.)

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

2.1. Povezanost varijabli koje opisuju neka obilježja situacije i varijabli koje se odnose na mjesto događaja

Tri varijable koje opisuju mjesto počinjenja kaznenog djela stavljene su u relaciju s tri varijable koje opisuju obilježja situacije, te se promatrala njihova statistički značajna povezanost.

Varijable koje opisuju mjesto događaja:

- "mjesto događaja"
- "ako je otvoreni prostor, onda"
- "ako je zatvoreni prostor, onda".

Varijable koje opisuju obilježja situacije jesu:

- "žrtva se na mjestu događaja zatekla"
- "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"

– "prema iskazu žrtve, koja joj je situacija signalizirala potencijalnu opasnost".

U navedenoj skupini varijabli statistički značajna povezanost utvrđena je u šest relacija od ukupno devet, a statistički su značajno povezane:

- varijabla "mjesto događaja" i varijabla "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"
- varijabla "ako je otvoren prostor, onda" sa svim varijablama s kojima je stavljena u relaciju, i to s varijablama "žrtva se na mjestu događaja zatekla", "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela", "prema iskazu žrtve, koja joj je situacija signalizirala potencijalnu opasnost"
- varijabla "ako je zatvoren prostor, onda" i varijable "žrtva se na mjestu događaja zatekla" i "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela".

2.1.1. Prikaz i interpretacija relacija varijabli koje opisuju obilježja situacije i varijable "mjesto događaja"

Stavljanjem u relaciju tri prethodno navedene varijable koje opisuju obilježja situacije, dobivena je statistički značajna povezanost samo u odnosu varijable "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela" i varijable "mjesto događaja".

Ostale varijable ("žrtva se na mjestu događaja zatekla" i "prema iskazu žrtve, koja joj je situacija signalizirala potencijalnu opasnost") nisu pokazale značajnu statističku povezanost, što dovodi do zaključka da samo mjesto događaja ne predstavlja određenje o kojem ovisi situacija u kojoj je žrtva došla na samo mjesto događaja te ono nikako ne utječe na žrtvino poimanje i prepoznavanje potencijalne opasnosti.

Varijabla "mjesto događaja" stavljena je u relaciju s varijablom "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela" te je dobivena statistički značajna povezanost.

"Koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"											
"Mjesto događaja"		Upoznavanje u ugostitelj. objektu	Auto-stopiranje	Susret i razgovor	Namamljivanje	Zajednički izlazak	Posjet	Nije bilo prethodnih radnji, žrtva je zaskočena	Nešto drugo	Nije poznato	Ukupno
	Selo	15 9,0%	14 8,4%	15 9,0%	18 10,8%	17 10,2%	29 17,0%	39 23,4%	16 9,6%	4 2,4%	67 100,0%
	Grad	20 12,4%	1 0,6%	28 17,4%	20 12,4%	15 9,3%	14 8,7%	37 23,0%	18 11,2%	8 5,0%	161 100,0%
	Općinsko središte	2 11,1%		5 27,8%	2 11,1%	1 5,6%	4 22,2%		1 5,6%	3 16,7%	18 100,0%
	Županijsko središte	3 13,6%	1 4,5%	6 27,3%			5 22,7%	5 22,7%	2 9,1%		2 100,0%
	Ukupno	40 10,9%	16 4,3%	54 14,7%	40 10,9%	33 9,0%	52 14,1%	81 22,0%	37 10,1%	15 4,1%	368 100,0%

hi-kvadrat = 48,231, stupanj slobode = 24, P = 0,002

Tablica 1: "Mjesto događaja"/"koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"

Kao što je vidljivo iz tablice 1 relacije između mjesta počinjenja kaznenog djela silovanja sa situacijama koje su prethodile počinjenju, ukazuju da su silovanjima počinjenim u većim gradskim središtima češće nego u drugim sredinama prethodile situacije upoznavanja žrtve i počinitelja u ugostiteljskom objektu, što je vjerojatno posljedica manje socijalne povezanosti među ljudima, a što rezultira odlaskom žrtve s nepoznatom osobom. U navedenim sredinama češće nego u ostalim situacijama silovanju prethodi posjet.

Zanimljivo je da su silovanja koja su se dogodila u okolnostima kada je žrtva zaskočena od strane počinitelja te nije bilo prethodnih radnji, podjednako zastupljena i u seoskim i u gradskim sredinama. Najčešći mit o situaciji počinjenja kaznenog djela silovanja koji govori da su gradske sredine opasnije od seoskih, ovim je podacima osporen. Česta upozorenja da se silovanja događaju prilikom autostopiranja ne nalaze uporište u navedenim pokazateljima, iz kojih proizlazi da su situacije autostopiranja u svim sredinama rijetko prethodile počinjenju kaznenog djela.

2.1.2. Prikaz i interpretacija relacija varijabli koje opisuju obilježja situacije i varijable "ako je otvoren prostor, onda"

Varijable obilježja situacije stavljene su u relaciju s varijablom koja opisuje mjesto počinjenja kaznenog djela ("ako je otvoren prostor, onda"), te je utvrđeno da je navedena varijabla statistički značajno povezana sa svim varijablama s kojima je stavljena u relaciju ("žrtva se na mjestu događaja zatekla", "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela", "prema iskazu žrtve, koja joj je situacija signalizirala potencijalnu opasnost"). Ovakva situacija upućuje na izuzetno značenje odnosa pojedinih situacija koje prethode kaznenom djelu silovanja u odnosu na otvoreni prostor kao prostor u kojem se silovanje dogodilo.

Varijabla "ako je otvoren prostor, onda" stavljena je u relaciju s varijablom "žrtva se na mjestu događaja zatekla", te je dobivena statistička značajnost.

"Žrtva se na mjestu događaja zatekla"							
		Slučajno	Dobrovoljno je došla	Bila je nasilno dovedena	Nije poznato	Živi u kući u kojoj se dogodilo silovanje	Ukupno
"Ako je otvoreni prostor, onda"	Ulica	12 52,2%	8 34,8%	3 13,0%			23 100,0%
	Trg						0 100,0%
	Park	8 42,1%	8 42,1%	2 10,5%	1 5,3%		19 100,0%
	Pothodnik	2 100,0%					2 100,0%
	Šuma	5 29,4%	7 41,2%	5 29,4%			17 100,0%
	Drugi otvoreni prostor	18 36,7%	21 42,9%	9 18,4%		1 2,0%	49 100,0%
	Nije otvoreni prostor	32 12,4%	140 54,3%	44 17,1%	1 0,4%	41 15,9%	258 100,0%
	Ukupno	77 20,9%	184 50,0%	63 17,1%	2 0,5%	42 11,4%	368 100,0%

hi-kvadrat = 66,440, stupanj slobode = 20, P = 0,000

Tablica 2: "Ako je otvoreni prostor, onda"/"žrtva se na mjestu događaja zatekla"

Rezultati relacija navedenih u tablici 2 pokazuju da se u situacijama kada je žrtva na mjesto događaja dobrovoljno došla, silovanja najčešće događaju u parku i šumi, dok se silovanja u kojima se žrtva na mjestu događaja slučajno zatekla, relativno značajno češće događaju na ulici i u parku. Također relativno znatno češće događaju se silovanja u šumi u okolnostima kada je žrtva na mjesto događaja bila nasilno dovedena.

S obzirom na navedeno, može se reći da se silovanja kojima je mjesto događaja otvoreni prostor najčešće događaju u okolnostima u kojima je žrtva na mjesto događaja došla slučajno ili dobrovoljno. Naime, pretpostavlja se, ako se silovanje dogodilo na nekom javnom otvorenom prostoru, da se žrtva tamo slučajno zatekla i da se silovanje dogodilo od strane nepoznate osobe jer bi u okolnostima da je silovanje počinjeno po poznatom počinitelju za žrtvu, mjesto vjerojatno bio neki zatvoreni prostor. Na tu pretpostavku upućuju i pokazatelji iz zadnje kategorije ove varijable, gdje je vidljivo da se silovanja počinjena u zatvorenom mjestu događaju u više od 50% situacija u kojima žrtva dobrovoljno dolazi na mjesto događaja, što znači da nije pretpostavljala nikakvu opasnost jer očito poznaje situaciju u koju dolazi i koju očekuje.

Stavljanjem u relaciju varijablu "ako je otvoren prostor, onda" i varijablu "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela" dobivena je statistička značajnost.

"Koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"											
	Upoznavanje u ugostitelj. objektu	Autostopiranje	Slučajni susret i razgovor	Namamljivanje	Zajednički izlazak	Posjet	Nije bilo prethodnih radnji, žrtva je zaskočena	Nešto drugo	Nije poznato	Ukupno	
"Ako je otvoreni prostor, onda"	Ulica	4 17,4%	4 17,4%	1 4,3%	2 8,7%		10 43,5%	1 4,3%	1 4,3%	23 100,0%	
	Trg									0 100,0%	
	Park	3 15,8%		3 15,8%	1 5,3%	3 5,3%		6 31,6%	2 10,5%	1 5,3%	19 100,0%
	Pothodnik			1 50,0%						1 50,0%	2 100,0%
	Šuma	3 17,6%	3 17,6%	2 11,8%	2 11,8%	1 5,9%	1 5,9%	4 23,5%	1 5,9%		17 100,0%
	Drugi otvoreni prostor	6 12,2%		9 18,4%	6 12,2%	7 14,3%	1 2,0%	14 28,6%	5 10,2%	1 2,0%	49 100,0%
	Nije otvoreni prostor	28 10,9%	9 3,5%	35 13,6%	30 11,6%	20 7,8%	50 19,4%	47 18,2%	28 10,9%	11 4,3%	258 100,0%
	Ukupno	40 10,9%	16 4,3%	54 14,7%	40 10,9%	33 9,0%	52 14,1%	81 22,0%	37 10,1%	15 4,1%	368 100,0%

χ^2 – kvadrat = 70,048, stupanj slobode = 40, $P = 0,002$

Tablica 3: "Ako je otvoreni prostor, onda"/"koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"

Utvrđena statistički značajna povezanost, sukladno pokazateljima iz tablice 3 upućuje na to da je u slučajevima silovanja u kojima je žrtva bila zaskočena, najčešći otvoreni prostor gdje se dogodilo silovanje bila ulica. Relativno znatno češće od drugih mjesta pothodnik je bio mjesto u kojem se dogodilo silovanje kojem je prethodila radnja slučajnog susreta i razgovora između žrtve i počinitelja.

Raščlanjujući sve prethodne radnje i samo mjesto događaja, može se reći da se većina silovanja na otvorenom prostoru događa uz prethodno pripremljene radnje, a da u ostalim situacijama, odnosno radnjama koje su prethodile počinjenju silovanja, nema značajnijih razlika, već su podjednako zastupljene, osim prethodne radnje autostopiranja, koja se u odnosu na druge javlja dva puta manje.

Varijabla "ako je otvoren prostor, onda" stavljena je u relaciju s varijablom "prema iskazu žrtve, koja situacija joj je signalizirala potencijalnu opasnost", te je dobivena statistička značajnost.

"Prema iskazu žrtve, koja situacija joj je signalizirala potencijalnu opasnost"							
"Ako je otvoreni prostor, onda"		Odmah u trenutku upoznavanja	Kasnije temeljem razvoja situacije (npr. udvaranje, nuđenje pomoći, namamljivanje, ucjenjivanje, agresivnost i sl.)	Neposredno prije počinjenja kaznenog djela	Nešto drugo	Nije prepoznala opasnost	Ukupno
	Ulica	8 34,8%	4 17,4%	7 30,4%	1 4,3%	3 13,0%	23 100,0%
	Trg						0 100,0%
	Park	3 15,8%	7 36,8%	5 26,3%	1 5,3%	3 15,8%	19 100,0%
	Pothodnik		1 50,0%			1 50,0%	2 100,0%
	Šuma	1 5,9%	7 41,2%	5 29,4%	1 5,9%	3 17,6%	17 100,0%
	Drugi otvoreni prostor	7 14,3%	18 36,7%	18 36,7%	2 4,1%	4 8,2%	49 100,0%
	Nije otvoreni prostor	26 10,1%	103 39,9%	95 36,8%	4 1,6%	30 11,6%	258 100,0%
	Ukupno	45 12,2%	140 38,0%	130 35,3%	9 2,5%	44 12,0%	368 100,0%

χ^2 – kvadrat = 42,131, stupanj slobode = 25, P = 0,017

Tablica 4: "Ako je otvoreni prostor, onda"/"prema iskazu žrtve, koja situacija joj je signalizirala potencijalnu opasnost"

S obzirom na mjesto počinjenja kaznenog djela silovanja i izjavu žrtve u kojoj se ona odredila koja joj je situacija signalizirala potencijalnu opasnost, dobiveni su pokazatelji koji upućuju na statistički značajnu povezanost između navedenih okolnosti. Naime, većina žrtava koje su bile silovane na nekom otvorenom prostoru, potencijalnu opasnost od silovanja prepoznaju kasnije tijekom razvoja situacije ili neposredno prije počinjenja

kaznenog djela, ali ovakvo stanje opravdava prethodna tablica iz koje je vidljivo da su većini situacija prethodile neke pripremne radnje te da je samo jedan manji dio žrtava zaskočen. Dakle, bez obzira na to što je mjesto počinjenja silovanja otvoreni prostor, žrtvu to neće dovesti do sumnje ako se neposredno prije počinjenja silovanja između nje i počinitelja dogodila neka interakcija koja po svojim obilježjima nije neprimjerna svakodnevnoj komunikaciji.

Temeljem iznesenog može se zaključiti da se silovanja u kojima žrtva potencijalnu opasnost prepoznaje kasnije temeljem razvoja situacije češće od ostalih mjesta događaju u pothodniku, a situacije silovanja u kojima žrtva neposredno prije samog počinjenja kaznenog djela prepoznaje potencijalnu opasnost češće se događaju na ulici. Zanimljivo je da su se silovanja u kojima žrtve uopće nisu prepoznale potencijalnu opasnost najčešće događala u pothodniku, a razumljivo je da su žrtve češće odmah prepoznale potencijalnu opasnost ako se silovanje dogodilo na ulici.

2.1.3. Prikaz i interpretacija relacija varijabli koje opisuju obilježja situacije i varijable "ako je zatvoren prostor, onda"

U navedenoj skupini varijabli statistički značajna povezanost utvrđena je u dvjema od tri promatrane relacije, i to između varijable "ako je zatvoren prostor, onda" i varijabli "žrtva se na mjestu događaja zatekla" i "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela". Nije utvrđena statistički značajna povezanost samo s varijablom "prema iskazu žrtve, koja joj je situacija signalizirala potencijalnu opasnost".

Relacija između varijabli "ako je zatvoren prostor, onda" i varijable "žrtva se na mjestu događaja zatekla", pokazala se statistički značajna.

"Žrtva se na mjestu događaja zatekla"								
		Slučajno	Dobrovoljno je došla	Bila je nasilno dovedena	Nije poznato	Živi u kući u kojoj se dogodilo silovanje	Ukupno	
"Ako je zatvoreni prostor, onda"	Privatna kuća ili stan	23 15,9%	68 46,9%	15 10,3%	1 0,7%	38 26,2%	145	100,0%
	Prostor neke ustanove	2 28,6%	3 42,9%	2 28,6%			7	100,0%
	Ugostiteljski objekt	2 9,1%	19 86,4%	1 4,5%			22	100,0%
	Vozilo	9 11,1%	48 59,3%	24 29,6%			81	100,0%
	Drugi zatvoreni prostor	5 26,3%	5 26,3%	6 31,6%		3 15,8%	19	100,0%
	Nije zatvoreni prostor	36 38,3%	41 43,6%	15 16,0%	1 1,1%	1 1,1%	94	100,0%
	Ukupno	77 20,9%	184 50,0%	63 17,1%	2 0,5%	42 11,4%	368	100,0%

χ^2 – kvadrat = 98,432, stupanj slobode = 20, $P = 0,000$

Tablica 5: "Ako je zatvoreni prostor, onda"/"žrtva se na mjestu događaja zatekla"

U relaciji varijabli kao što je prikazano u tablici 5 vidljivo je da se u najvećem broju slučajeva (50%) žrtve na mjestu događaja zatiču dobrovoljno, a u 1/5 slučajeva slučajno. Relativno znatno češće u okolnostima kada je žrtva na mjesto događaja došla dobrovoljno, silovanja se događaju u ugostiteljskom objektu, a u okolnostima kada se žrtva na mjestu događaja zatekla slučajno, tada je mjesto počinjenja češće prostor neke ustanove.

Može se zaključiti da se silovanja u kojima je žrtva nasilno dovedena na mjesto događaja češće događaju u vozilu, no i u prostoru neke ustanove.

Varijabla "ako je zatvoren prostor, onda" stavljena je u relaciju s varijablom "koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela", te je dobivena statistička značajnost.

"Koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"											
		Upoznavanje u ugostitelj. objektu	Autostopiranje	Slučajni susret i razgovor	Namamljivanje	Zajednički izlazak	Posjet	Nije bilo prethod- nih radnji, žrtva je zaskočena	Nešto drugo	Nije poznato	Ukupno
"Ako je zatvoreni prostor, onda"	Privatna kuća ili stan	8 5,5%		11 7,6%	13 9,0%	8 5,5%	45 31,0%	36 24,8%	17 11,7%	7 4,8%	145 100,0%
	Prostor neke usta- nove			2 28,6%			1 14,3%	2 28,6%	2 28,6%		7 100,0%
	Ugostiteljski objekt	6 27,3%		4 18,2%	1 4,5%	2 9,1%	1 4,5%	3 13,6%	2 9,1%	3 13,6%	22 100,0%
	Vozilo	14 17,3%	9 11,1%	18 22,2%	15 18,5%	9 11,1%	3 3,7%	4 4,9%	8 9,9%	1 1,2%	81 100,0%
	Drugi zatvo- reni prostor	3 15,8%		4 21,1%	1 5,3%	1 5,3%	1 5,3%	5 26,3%	2 10,5%	2 10,5%	19 100,0%
	Nije zatvo- reni prostor	9 9,6%	7 7,4%	15 16,0%	10 10,6%	13 13,8%	1 1,1%	31 33,0%	6 6,4%	2 2,1%	94 100,0%
	Ukupno	40 10,9%	16 4,3%	54 14,7%	40 10,9%	33 9,0%	52 14,1%	81 22,0%	37 10,1%	15 4,1%	368 100,0%

hi – kvadrat = 135,903, stupanj slobode = 40, P = 0,000

Tablica 6: "Ako je zatvoreni prostor, onda"/"koje su radnje prethodile počinjenju kaznenog djela"

Tablica 6 pokazuje da je činjenica kojom se opisuje neki zatvoreni prostor u kojem se dogodilo kazneno djelo silovanja, statistički značajno povezana s radnjama koje prethode počinjenju navedenog kaznenog djela.

S obzirom na radnje koje su prethodile počinjenju kaznenog djela silovanja u zatvorenom prostoru, može se reći da se u većini slučajeva događaju neke okolnosti koje su povezane s obilježjima samog mjesta počinjenja. Primjerice, silovanju koje se dogodilo u ugostiteljskom objektu najčešće prethodi situacija upoznavanja počinitelja i žrtve u ugostiteljskom objektu, silovanju u kući gdje žrtva živi najčešće prethodi posjet

počinitelja, a silovanju u vozilu podjednako prethodi slučajni susret počinitelja i žrtve te namamljivanje žrtve u vozilo. Sve navedeno upućuje na mogući zaključak da počinitelji na neki način koriste slučajne okolnosti koje ih potiču na počinjenje kaznenog djela, a tome u prilog ide i činjenica da je malen broj žrtava zaskočen bez nekih prethodnih radnji i situacija, odnosno da je vrlo malen broj žrtava na mjesto događaja nasilno doveden, što je vidljivo iz prethodne tablice.

3. ZAKLJUČAK

S obzirom na dobivene pokazatelje postavljena hipoteza se prihvaća. Naime, dobivene statističke značajnosti pokazale su da postoje zakonitosti u traženim prostorima. Primjerice, raščlamba dobivenih pokazatelja upućuje da je vrlo malo razlika u činjenju kaznenog djela silovanja u gradskoj i seoskoj sredini, iako se moglo očekivati da će se ovo kazneno djelo češće događati u gradskoj sredini, gdje je socijalna kontrola puno manja nego u ruralnoj.

Nadalje, ukoliko prostor u kojem se silovanje dogodilo podijelimo na otvoreni i zatvoreni te promatramo situacije, vidimo da postoje određene zakonitosti koje su proizašle iz ovog istraživanja.

Kako dobiveni rezultati imaju znanstveno uporište, zasigurno će svoju primjenu naći u svakodnevnoj kriminalističkoj praksi. S kriminološkog stajališta vrijednost ovih pokazatelja je u njihovom doprinosu pri izradi materijala korisnih za žrtve u smislu prevencije, zatim zbog razjašnjavanja, odnosno prepoznavanja rizičnih situacija te osnivanja programa socijalnog marketinga (edukacije, promidžbeni materijali i sl.) za podizanje razine svijesti o potrebi i načinima provođenja samozaštite kod građanstva.

LITERATURA

1. Amir, M. (1971). *Patterns in Forcible Rape*. Chicago: University of Chicago Press.
2. Martinjak, D. (2004). *Kriminalistički i kriminološki aspekti silovanja*. Disertacija. Zagreb: Edukacijsko rehabilitacijski fakultet.
3. Vogelmann, L. (1990). *Violent rape*. People and the Violence in South Africa, 96.-134.

Summary _____

Davorka Martinjak

Connections of Certain Characteristics of the Situation and Places of Event where Cases of the Criminal Offence Rape Took Place

The research purpose of this paper is amongst others to establish the existence of a statistical connection between variables that describe the place of event and the variables that describe the individual characteristics of situations where the criminal offence rape was committed. Data have been collected based on insight into 368 police cases related to the criminal offence rape by means of a questionnaire made up of 98 variables. The obtained data were processed by means of a chi-square test. The results of this research have a practical value for use in criminal investigations and especially in the making of crime prevention programmes.

Key words: rape, characteristics of the situation, place of the event, prevention of crime.